

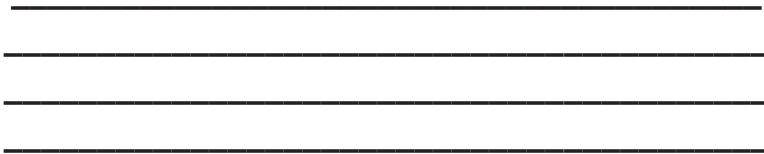
Т.П. Ткачук

УКРАЇНСЬКА МОВА

Робочий зошит

6 клас

Видання шосте, доповнене та перероблене

*Схвалено для використання у загальноосвітніх навчальних закладах
комісією з української мови Науково-методичної ради з питань освіти
Міністерства освіти і науки України*

ТЕРНОПІЛЬ
НАВЧАЛЬНА КНИГА – БОГДАН

УДК 81.161.2(075.3)
ББК 81.2Укр.-922
Т 48

Рецензенти:
кандидат педагогічних наук, доцент
Л.М. Златів
кандидат педагогічних наук, вчитель української мови
М.М. Николин

*Схвалено для використання у загальноосвітніх навчальних закладах
комісією з української мови Науково-методичної ради з питань освіти
Міністерства освіти і науки України
(лист від 18.11.2014 р. № 14.1/12-Г-1782)*

Ткачук Т.П.

Т 48 Українська мова : робочий зош. : 6 кл. / Т.П. Ткачук. — Вид. 6-те, доп. та переробл. — Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2018. — 160 с.

ISBN 978-966-10-5382-2

Робочий зошит з української мови охоплює весь програмовий матеріал для 6-го класу. Посібник відповідає оновленій навчальній програмі Міністерства освіти і науки України з української мови.

Кожна тема містить різноманітні вправи та завдання, короткі пояснення й закінчується підсумковою роботою. Вправи з ключами, кросворди та інші цікаві завдання допоможуть зробити процес вивчення та засвоєння необхідного матеріалу цікавим і доступним.

Для вчителів української мови та учнів 6-го класу.

УДК 81.161.2(075.3)
ББК 81.2Укр.-922

*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина даного видання не може бути відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу автора чи видавництва.*

Умовні позначення:

— вправи підвищеної складності

— матеріал для запам'ятовування

— вправи на повторення

— ключ до вправи

— скоромовки

ЗМІСТ

ПОВТОРЕННЯ ТА УЗАГАЛЬНЕННЯ ВИВЧЕНОГО В 5-му КЛАСІ.....	5
Словосполучення та речення. Головні та другорядні члени речення.....	5
Просте й складне речення. Звертання. Вставні слова.....	7
Пряма мова. Діалог. Розділові знаки при прямій мові та діалозі.....	11
Орфограми в коренях, префіксах, суфіксах.....	13
<i>Підсумкові завдання до теми “Повторення та узагальнення вивченого”</i>	15
ЛЕКСИКОЛОГІЯ.....	19
Діалектизми, архаїзми, неологізми, професіоналізми.....	19
Написання слів іншомовного походження.....	22
<i>Підсумкові завдання до теми «Лексикологія»</i>	26
ФРАЗЕОЛОГІЯ.....	30
<i>Підсумкові завдання до теми «Фразеологія»</i>	35
СЛОВОТВІР. ОРФОГРАФІЯ.....	39
<i>Підсумкові завдання до теми “Словотвір. Орфографія”</i>	44
МОРФОЛОГІЯ ТА ОРФОГРАФІЯ.....	47
САМОСТІЙНІ ЧАСТИНИ МОВИ.....	49
ІМЕННИК.....	49
Іменник як частина мови.....	49
Написання власних іменників.....	50
Рід і число іменників.....	52
Відмінювання іменників.....	55
Відміни іменників.....	56
Відмінювання іменників I відміни.....	59
Відмінювання іменників II відміни.....	62
Відмінювання іменників III відміни.....	67
Відмінювання іменників IV відміни.....	68
Відмінювання іменників, що мають лише форми множини.....	70
Незмінювані іменники.....	70
Творення іменників.....	72
<i>НЕ з іменниками</i>	74
Написання та відмінювання чоловічих і жіночих імен по батькові.....	76
<i>Підсумкові завдання до теми “Іменник”</i>	78

ПРИКМЕТНИК	82
Прикметник як частина мови.....	82
Ступені порівняння прикметників.....	83
Якісні, відносні та присвійні прикметники	86
Відмінювання прикметників.....	90
Творення прикметників	92
<i>Н</i> і <i>НН</i> у прикметниках.....	95
Написання складних прикметників разом і через дефіс.....	96
<i>НЕ</i> з прикметниками	98
Написання прізвищ прикметникової форми	100
Підсумкові завдання до теми “Прикметник”	103
ЧИСЛІВНИК	108
Числівник як частина мови	108
Числівники кількісні й порядкові, прості й складені.....	109
Відмінювання кількісних числівників. Буква <i>Ь</i> на кінці числівників	111
Відмінювання дробових і збірних числівників.....	115
Відмінювання та написання порядкових числівників.....	117
Узгодження іменників з числівниками в роді, числі та відмінку.....	121
Підсумкові завдання до теми “Числівник”.....	123
ЗАЙМЕННИК	127
Загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль займенника.....	127
Особові займенники	130
Зворотний займенник	132
Питальні та відносні займенники	133
Неозначені займенники	138
Заперечні займенники	140
Присвійні займенники	140
Вказівні займенники.....	142
Означальні займенники.....	143
Підсумкові завдання до теми “Займенник”	144
ПОВТОРЕННЯ ТА УЗАГАЛЬНЕННЯ ВИВЧЕНОГО В 6-МУ КЛАСІ	150
Підсумковий лінгвістичний марафон.....	157

ПОВТОРЕННЯ ТА УЗАГАЛЬНЕННЯ ВИВЧЕНОГО В 5-МУ КЛАСІ

Словосполучення та речення. Головні та другорядні члени речення

1. Лінгвістичний марафон (хто першим дійде до останнього питання?). Вибери правильний варіант відповіді.
  1. Словосполученням називають:
    - а) будь-яке сполучення двох і більше слів, — *дали дивись №5*;
    - б) смислове й граматичне сполучення двох або більше повнозначних слів, поєднаних підрядним зв'язком, — *дали дивись №7*.
  2. Реченням називають:
    - а) одиницю інформації, яка складається зі слів, — *дали дивись №4*;
    - б) граматичне та інтонаційне поєднання слів, яке служить для формування, вираження й повідомлення думок, — *дали дивись №11*.
  3. Чим відрізняється словосполучення від речення?
    - а) словосполучення — одиниця називна, а речення — одиниця комунікації (спілкування) — *дали №9*;
    - б) словосполучення менше від речення й не виражає думки — *дали №14*.
  4. Будь-яке повнозначне слово несе інформацію, але це не означає, що взяте слово є реченням — *повертайся до №2*.
  5. Сполучення будь-яких двох і більше слів не може бути словосполученням, бо до словосполучень не належать, наприклад, сполучення неповнозначного слова й повнозначного: *на столі, біля дому*; або граматична основа речення: *лунає дзвін, скрипить віз тощо* — *повертайся до №1*.
  6. За метою висловлювання речення поділяють на:
    - а) розповідні, питальні, спонукальні — *дали №12*;
    - б) розповідні, питальні, спонукальні та окличні — *дали №8*.
  7. Правильно! Запам'ятай це визначення й переходи до №3.
  8. За метою висловлювання речення поділяють на розповідні, питальні та спонукальні, а за емоційним забарвленням — на окличні та неокличні — *повертайся до №6*.
  9. Словосполучення дає поширену назву предмету або явищу — тобто є одиницею називною, а речення служить засобом формування та передачі думок. Твоя відповідь правильна, — *переходи до №2*.
  10. Членами речення не бувають:
    - а) звертання, вставні слова та словосполучення — *дали №13*;
    - б) деякі повнозначні слова, які не мають особливого смислового навантаження — *дали №15*.
  11. Це визначення потрібно запам'ятати — ти з ним зустрінешся в 7 класі — *дали №6*.

член речення	приклад з речення	питання
<u>підмет</u>		
<u>присудок</u>		
<u>додаток</u>		
<u>означення</u>		
<u>обставина</u>		

**Просте й складне речення.
Звертання. Вставні слова**

6. Серед поданих речень знайдіть два односкладних і два складних речення і випишіть їхні номери в табличку.

1. Міфи складались у сиву давнину.

2. Ми відрізняємо міф від літературного оповідання, бо міфи не мають автора.

3. Міф — наслідок колективної творчості первісного племені. 4. Однак міф відрізняється й від казки, оскільки він призначений не для дітей, а для дорослих.

5. Пригадайте будь-який міф. 6. У ньому можна зустріти звичайних людей, і богів, і демонів, велетнів і небувалих тварин.

односкладні		складні	

1 — б 3 — о 5 — з 7 — і

2 — р 4 — а 6 — е 8 — к

Підставте букви під номерами виписаних речень і прочитаєте ім'я дружини Зевса — верховного бога в грецькій міфології.

7. Визначте вид речень за метою висловлювання. Варіанти відповідей впишіть у табличку. Вставте пропущені розділові знаки.

Речення №	1	2	3	4	5
Варіант відповіді					
Букви					

Варіанти відповідей:

1 — розповідне;

2 — питальне;

3 — спонукальне.

1. Великий Зевсе батьку всіх безсмертних і смертних невже ти ганебно тікаєш?
2. Адже ми могутні непереможні боги.
3. Згадай про мужність про честь і хутчіш повертайся сюди, на Олімп!
4. Стоголовий велетень Тіфон не зможе тебе перемогти!
5. Невже ти злякався тієї потвори?

Підставте букви під виписані варіанти відповідей і дізнаєтесь, як звали в грецькій міфології бога смерті.

1 — а   2 — т   3 — н

8. Визначте, чим ускладнені речення. Варіанти відповідей запишіть у таблицьку.

Речення №	1	2	3	4	5	6
Варіант відповіді						
Букви						

Варіанти відповідей:

- 1 — однорідними членами речення;
- 2 — звертаннями;
- 3 — вставними словами.

1. Бачиш, юначе, гору, оповиту сивими хмарами?
2. То, як відомо, знаменитий Парнас зі священною печерою Аполлона.
3. У тій печері Аполлонова прислужниця Піфія провіщає смертним майбутнє чи дає поради.
4. Можливо, ти й не збагнеш усіх її слів.
5. Пам'ятай, Кадме, у твоїх руках доля сестри.
6. Вислухаєш Піфію уважно й добре запам'ятаєш її слова.

Підставте букви й прочитаєте ім'я могутньої богині землі в грецькій міфології.

12 — к   13 — е   21 — я   23 — з

9. Складіть з поданих слів прислів'я. Розставте розділові знаки. Підкресліть однорідні члени речення.

1. Бере, на словах, а, на ділі, міста, боїться, жаби.
2. Узяти, віддати, умів, то, умій.
3. Сняться, вдень, вночі, і, калачі.
4. Де, чули, не знали, дзвін, та, він.

---

10. Підберіть з довідки потрібні за змістом звертання з відомих казок. Поставте необхідні розділові знаки.

1. Ловись _____ все велика та велика.
2. Мерзни, мерзни _____.
3. _____ чи ти їла, чи ти пила.

4. _____ несе мене Лиска по каменю-мосту на довгому хвосту!

5. _____ приплинь, приплинь до бережка.

Довідка: вовчий хвіст, Івасику-Телесику, рибко, котику-братику, кізонько моя мила.

11. Упишіть у табличку номери речень зі звертаннями. Уставте пропущені букви й розділові знаки.

1. Серцем я соло..кі мої навіки з вами залишусь.
2. Для нього в саду квіт молодий ніжно рви рукою.
3. О Діко вінком рясно вінчай миле своє воло..я.
4. Є в мене гарне дитя з личком милим і пр..гожим, мов золотаві кв..тки, — люба дон..чка Клеїда.
5. Я блукаю сну не знаю ві..чини-нові..чини!
6. Що Кіпрідо т..пер діяти нам — гине Адоніс!
7. Барвношатна владарко Афродіто ... не смуги не втомлюй душі моєї горем-журбою.
8. О пов..рнись о пов..рнись миле моє дів..тво!

Речення №					
Літери					

1 — с 2 — о 3 — а 4 — к 5 — і 6 — п 7 — ф 8 — о

Підставте букви під виписані номери речень і дізнаєтесь, як звали автора цих поетичних рядків, яким майже 2,5 тисячі років.

12. Укажіть, у якому реченні правильно розставлено розділові знаки.

1. Шановний мій свекре спасибі тобі на доброму слові.
2. Тепер я караюся, плачу та зарадити горю троянців не можу.
3. Може є серед вас бодай один, що згодиться вийти на двобій зо мною?
4. Тоді підвівся Менелай і почав готуватись до смертельного герцю.

13. Підкресліть граматичні основи в поданих реченнях. Номери складних речень упишіть у табличку. Поставте п'ять пропущених ком.

1. Славетний грецький байкар Езоп був рабом.
2. Одного разу господар послав його до міста з якимсь дорученням.
3. Дорогою Езопові зустрівся місцевий суддя.
4. Він суворо запитав раба куди той простує без господаря.
5. Езоп спокійно відповів незнайомцеві що він не знає.
6. Така відповідь здалася судді підозрілою й він звелів відвести Езопа до в'язниці.
7. Дорогою Езоп пояснив судді що він справді не підозрював що на нього сьогодні може чекати в'язниця.
8. Суддя засміявся та звелів відпустити Езопа.

Речення №				
-----------	--	--	--	--

14. Додайте до поданих речень:

- 1) однорідні члени речення;
- 2) прості речення.

Зразок. Аргонавти стежили за орлом і... 1) Аргонавти стежили за орлом і не помічали небезпеки. 2) Аргонавти стежили за орлом, і страх поволі огортав їхні душі.

16. Визначте, чим ускладнені речення:

1 — звертаннями; 2 — вставними словами; 3 — однорідними членами речення.

Варіанти відповідей запишіть у таблицю. Вставте пропущені розділові знаки.

Речення №	1	2	3	4	5	6	7	8
Варіант відповіді								
Букви								

1. Кинув Дедал напризволяще свою майстерню сів на корабель довго плів і нарешті дістався до острова Крит. 2. Цар Мінос з радістю зустрів митця й не тільки дав пристанище Дедалові а й навіть одружив його з чарівною критянкою. 3. Минали роки а Дедал зрозуміло ніяк не міг забути далекої батьківщини. 4. Він звернувся до царя: “Справедливий Міносе відпусти мене з моїм сином на батьківщину!” 5. Мінос не схотів врахувати ні ретельної роботи Дедала ні побудованого ним дивовижного лабіринту-палацу для Мінотавра. 6. Здавалось надії повернутись додому вже немає. 7. Журно дивився Дедал на чайок мріяв про рідну землю й уявляв себе птахом. 8. — Могутній Зевсе дозволь мені піднятись у небесний простір!

Підставте букви в таблицю й дізнаєтесь, як називалось давнє місто в центрі Греції (у Беатії).

12 — л   21 — і   23 — а   31 — и   32 — в   33 — ф

Пряма мова. Діалог.

Розділові знаки при прямій мові та діалозі

17. Поєднайте термін з його визначенням.

Пряма мова — *висловлювання однієї особи.*

Діалог — *дослівно відтворений чужий вислів, що, як правило, супроводжується словами автора.*

Монолог — *дослівно відтворена розмова двох чи кількох осіб.*

18. Спробуйте розставити розділові знаки, щоб з'явився зміст у поданому тексті.

Якось грецького філософа Діогена запитали як ти думаєш яка тварина найнебезпечніше кусається він відповів з хижаків слід боятися наклепника а з ручних звірів облесника.

---

*Летіла лелека,
заклекотіла до лелечат.*

Орфограми в коренях, префіксах, суфіксах

22. Уставте пропущені літери, доберіть перевірні слова.

в..рба	_____	з..мля	_____
з..лений	_____	з..рно	_____
п..ро	_____	д..мовий	_____
в..сна	_____	дал..чїнь	_____
в..шневий	_____	джер..ло	_____
д..шевий	_____	т..хенько	_____

23. Уставте пропущені приголосні, доберіть перевірні слова.

боро..ьба (т/д)	_____	ле..ко (г/х)	_____
гря..ка (т/д)	_____	про..ьба (з/с)	_____
ні..ті (г/х)	_____	кі..ті (г/х)	_____
бі..ти (г/х)	_____	сте..ка (ш/ж)	_____
ши..ка (п/б)	_____	бере..ти (х/г)	_____

24. Уставте пропущені префікси з- або с-.

..казати, ..ліпити, ..берегти, ..пекти, ..фотографувати, ..творити, ..бродити, ..ламати, ..ховати, ..брехати, ..прямувати, ..читати, ..гребти, ..кликати, ..фабрикувати, ..дійснити, ..терти, ..хитрувати.

У словах з префіксом з- підкресліть 4-у від початку літеру й прочитаєте ім'я титана, який подарував людям вогонь.

25. Підберіть до поданих слів спільнокореневі, щоб відбулося подвоєння приголосних.

Зразок: кїнь — кїнний, змінa — беззмїнний.

день	_____	стїна	_____
закон	_____	телефон	_____
година	_____	осїнь	_____
зуби	_____	зброя	_____
давати	_____	дїлити	_____

26. Уставте у словах, де потрібно, м'який знак.

Дівчинон..ці, рибал..с..кий, будеєт..ся, сформуєш.., Вас..ці, син..ка, Хар..ків, злиш..ся, велетен.., камінец.., мен..ший, говорят.., сіл..с..кий, промін..чик, дон..чин, добровол..ці, лис..тя, буд..-який, навіт.., у..мішка, т..мяний, степ.., Гор..кий, лял..ці.

У словах без вставленого м'якого знака підкресліть другу від початку букву й прочитаєте назву колекціонера, який збирав військові відзнаки.

27. Подані приклади ілюструють правила вживання апострофа. Пригадайте їх і запишіть у табличку.

1. _____ _____	П'ють, п'ять, в'язати, м'ята, верф'ю.
2. _____ _____	Пір'я, матір'ю, бур'ян, кур'єр, інтер'єр, Мар'яна.
3. _____ _____	Роз'яснити, під'юджувати, з'єднати, під'їжджати.
4. _____ _____	Лук'ян, Лук'янівка, Лук'яненко.

28. Визначте рядок, у якому всі слова записані правильно. Підкресліть слова з помилками.

- А з'явитися, зв'язок, б'ють, дзвякнути, в'ється
Б зяблик, буряк, румяний, дерев'яний, рясний
В медвяний, кучерявий, сім'я, м'ятний, тьм'яний
Г в'юн, солов'їний, цв'яшок, сузір'я, п'ятдесят
- А духмяний, Рєпін, сер'йозний, дірявий, подвір'я
Б морквяний, дит'ясла, без'ядерний, любов'ю
В мавп'ячий, пів'яблука, дерев'яний, під'їхати
Г торф'яний, роз'яснити, оловяний, круп'яний

29. Визначте рядок, у якому правильно записані всі слова.

- А киньте, кінцівка, тьмяний, уральський, волинський, пальці, менший
Б якісний, кількісний, проїздний, студентський, кістлявий, шістсот
В червяк, морквяний, В'ячеслав, розмякшити, під'їжджати, дит'ясла
Г величезний, бринить, марево, куриво, лапятий, заберати, допомогати

Підсумкові завдання до теми

ПОВТОРЕННЯ ТА УЗАГАЛЬНЕННЯ ВИВЧЕНОГО

ВАРІАНТ 1

I РІВЕНЬ

1. “Словосполученням називають будь-яке поєднання двох і більше повнозначних слів”.

Так чи ні? _____

2. Визначте речення, у якому правильно підкреслені головні члени.

А Народився й зростав Вергілій у селі Андах на півночі Італії.

Б Там його батько мав невелику садибу.

В Поблизу батьківської оселі плинула невелика притока річки Паду.

Г Тут поет уперше побачив красу рідної землі.

3. Визначте речення, у якому є однорідні члени.

А Привітання має дуже давній зміст.

Б Вітаючись, ми зичимо щасливого дня, ранку чи вечора.

В На Сході під час привітання бажають миру.

Г В Україні з давніх-давен зичать здоров'я.

4. Підкресліть у поданому тексті слова автора.

Мудрець сказав:

— Коли дарунки приймають з подякою — їх стає більше. Якщо ж зменшується подяка — меншає і дарунків.

II РІВЕНЬ

1. Укажіть варіант, у якому правильно підкреслено всі члени речення.

А Старий чоловік казав своєму синові:

Б — Не поспішай кидати зерно в землю.

В Перевір спочатку насіння та ґрунт.

Г Пошкоджене насіння не зійде.

2. Визначте, чим ускладнені речення. Варіанти відповідей упишіть у табличку:

А однорідними членами речення

Б звертаннями

В вставними словами

Речення №	1	2	3	4
Варіант відповіді				

1 Без тебе, голубко, сонечко не гріє (Нар. тв.).

2 Ну, словом, є чимало дивних див у цім саду (М. Рильський).

3 Простелилися дороги через поле, ліс та кручі (К. Мандрик).

4 Людину красить не одежа, а добрі діла (Нар. тв.).

3. Усі слова пишемо з префіксом с- у рядку

А брати, сохнути, читати, вести

Б гадати, дерти, мести, лізти, нести

В сунути, цідити, чистити, губити

Г кинути, питати, фокусувати, терти

4. Усі слова записано правильно в рядку

А веселий, бережуть, висняний, джерельний, тихенький

Б легкий, бородьба, діжка, шибка, вокзал, стежка, прудкий

В зайченя, кроленя, вовченя, водичка, травичка, стежечка

Г кількісний, хвастливий, випускний, тиждневий, шістдесят

III РІВЕНЬ

1. Доповніть визначення відповідним терміном.

Другорядний член речення, який вказує на місце, час, причину, умову, мету, з якими пов'язана дія або вияв ознаки — це _____.

2. Розставте пропущені розділові знаки. Визначте складне речення.

1. Жаби не лише квакають і кумкають. 2. Їхні пісні можуть нагадувати сюрчання коників крик цесарок шипіння змій або спів пташок. 3. Деякі з них мають дуже сильні голоси а жаби Фаулера своїми концертами сіяли паніку серед білих поселенців. 4. Квакання цих жаб нагадувало войовничі крики індіанців (*З журн.*).

3. Утворіть речення за поданою схемою.

~~~~~ _____ =_____ - - - - -

_____

_____

4. Укажіть головне й залежне слово в поданих словосполученнях.

правила спілкування

осідланий кінь

ВАРІАНТ 2**I РІВЕНЬ**

1. “Реченням називають одиницю мови, яка виражає певну думку й вимовляється з закінченою інтонацією”. Так чи ні? _____
2. Визначте речення, у якому правильно підкреслені головні члени.
 А Давні римляни не поважали літературу.
 Б Справжній римлянин, на їхню думку, повинен проводити час на війні або на форумах.
 В Однак у цей час у Римі з’являються риторичні школи.
 Г У таких школах римське юнацтво починає читати твори грецьких поетів.
3. Визначте речення, у якому є однорідні члени.
 А Письменники, громадські діячі нерідко змушені були приховувати свої справжні імена.
 Б Для цього вони використовували псевдоніми.
 В У деяких народів своєрідна заборона на ім’я існує ще й досі.
 Г Замість імен вони користуються зворотами на зразок “Донько Нарумби!”.
4. Підкресліть у поданому реченні пряму мову.
 “Не зневажай людину погано вбрану або негарну, — казав один чоловік, — можливо, вона має такі чесноти, яких не бачать очі”.

II РІВЕНЬ

1. Укажіть варіант, у якому правильно підкреслено всі члени речення.
 А Слово наділене великою силою.
 Б Воно може вилікувати хворого й зашкодити людині.
 В Будьте обережними зі словами.
 Г Даруйте людям приємні слова.
2. Визначте, чим ускладнені речення. Варіанти відповідей впишіть у табличку:
 А однорідними членами речення
 Б звертаннями
 В вставними словами
Речення №	1	2	3	4
Варіант відповіді				
- 1 Гордість виїжджає верхи, а повертається пішки (*Нар. тв.*).
 2 “Куди це ви, мамо?” — сполохано кинулись діти (*Б. Олійник*).
 3 Заблукав між хатою й коморою (*Нар. тв.*).
 4 Гарний хлопець з іншої планети, може, завтра в гості залетить (*Л. Костенко*).
3. Усі слова пишемо з префіксом *пре-* в рядку
 А пр..гарний, пр..добрий, пр..веселий, пр..зелений
 Б пр..бережний, пр..міський, пр..спати, пр..нести
 В пр..сміливий, пр..білий, пр..вітний, пр..старілий
 Г пр..високий, пр..чудовий, пр..мудрий, пр..нести

4. Усі слова записано правильно в рядку

А сказати, стесати, скупитися, спинити, сфокусувати, зсунути

Б оббити, віддати, законний, настінний, склянний, міськком

В прехолодний, прекрасний, пресиній, прикріпити, прекраса

Г роз'яснити, мавп'ячий, пів'ящика, дерев'яний, оловяний, круп'яний

III РІВЕНЬ

1. Доповніть визначення відповідним терміном.

Другорядний член речення, що означає предмет, на який спрямована дія або по відношенню до якого ця дія відбувається — це _____ .

2. Розставте пропущені розділові знаки. Визначте складне речення.

1. Сахара це найбільша у світі пустеля. 2. Мешканці пустелі пристосувалися до життя в безводних пісках. 3. Наприклад тушканчик ховається від пекучого сонця в глибоких норах а пустельний їжак виходить з нори лише вночі. 4. Верблюда як не дивно від спеки захищає його вовняна “шуба” (З журн.).

3. Утворіть речення за поданою схемою.

_____ = _____ ~~~~~ - - - - -

_____

_____

4. Укажіть головне й залежне слово в поданих словосполученнях.

зненацька заговорив

порада матері

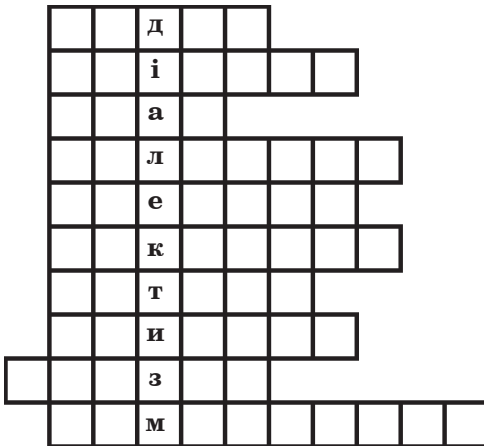
Діалектизми, архаїзми, неологізми, професіоналізми

30. Поєднайте термін з його визначенням.

Загальноживана лексика	— слова, якими користуються жителі певної місцевості.
Діалектизми	— відомі всім слова, якими ми всі користуємося в повсякденному житті.
Професіоналізми	— слова, які недавно з'явились у мові.
Іншомовні слова	— слова, якими користуються люди певної професії.
Неологізми	— слова, запозичені з інших мов.
Архаїзми	— стійкі сполучення слів, влучні вирази, крилаті висловлювання.
Фразеологізми	— слова, які вийшли з активного вжитку.

31. Випишіть діалектизми, спробуйте пояснити їхнє значення.

Садок, дедик, знімати, звідтам, край, знак, плай, залетіти, калабаня, молотити, премило, крисання, плетиво, викрутка, покривка, котеня, котити, патика, сотник, злиться, злишній, криниця, корзина, вокзал, борзій, помилитись, замислений, каміселька.

32. Визначте й запишіть, до якого виду професійної діяльності належать слова.

- 1) об'єктив, штатив, плівка, діафрагма, витримка _____
- 2) семестр, журнал, учень, педрада, завуч _____
- 3) етюд, мольберт, ескіз, натюрморт, пейзаж _____
- 4) вільний, захисник, форвард, кутовий, воротар _____
- 5) рубка, трюм, боцман, якір, каюта, штурвал _____

- 6) віск, пилок, взяток, рій, вічко, рамки, трутні _____
- 7) намет, рюкзак, табір, спальник, маршрут _____
- 8) шасі, пропелер, пілот, штурман, винищувач _____
- 9) мікрофон, телекамера, інтерв'ю, монтаж _____
- 10) аншлаг, лаштунки, декорації, суфлер, ремарки _____

33. Запишіть подані слова в таблицю.

Знахар, ланіти, спис, дзвінкострунний, відеотелефон, посадник, алтин, опромінення, ксерокс, холдинг, соцький, свита, миля, автостоп, бартер, княгиня, інтербачення, файл, жупан.

<i>Архаїзми та історизми</i>	<i>Неологізми</i>

Підкресліть другу від початку букву у виписаних словах і прочитаєте закінчення грузинського прислів'я: "Відкладена робота..."

34. Визначте в поданих реченнях застарілі слова й підкресліть їх. Усно поясніть їхнє значення. Уставте пропущені розділові знаки.

- Святослав кинув пильний погляд на кремезного чорнобородого половця.
- Сулейман не знав князя але золота прикраса на кольчuzі підказала йому, що це верховний правитель урусів.
- Святослав і бояри з великою цікавістю оглядали половця з величезним луком.
- Усі чекали на появу «живого вогню», про який розповідали вої.
- Сулейман дістав кресало добув вогонь прицілився і вистрілив.
- Чорна шерешира піднялася вгору і впала в сніг, вибухнувши червонястим полум'ям (Із книги В. Малика «Черлені щити»).

35. Виправте лексичні помилки.

- внести внесок _____
- внутрішній інтер'єр _____
- забезпечувати безпеку _____

моя власна думка _____
 народний фольклор _____
 пам'ятні сувеніри _____
 перший дебют _____
 преїскурант цін _____
 сам особисто _____
 трудова праця _____
 у червні місяці _____
 долоні рук _____

36. Визначте, до якої групи за лексичним значенням належать набори слів.

1. Наступ — оборона, будити — присипляти, разом — нарізно _____
2. Щирий, щиросердний, відвертий, прямий, безпосередній _____
3. Дорога, кілька, кадр, ласка, лев, мати, коса _____
4. Гострий, іти, земля, голова, джерело, дзвонити, теплий _____
5. Імператор, копія, мітинг, павільйон, прогрес _____
6. Пускати півня, пробігла чорна кішка, ловити дрижаки _____
7. Глаголити, Перун, кольчуга, черлений, кобеняк, пістоля _____
8. Сканер, інтернет, принтер, гіпсокартон, інвестиції, євро _____
9. Стамеска, рубанок, кутник, булька, киянка, шпон _____
10. Писати, телевізор, ложка, мама, десять, я _____

37. Користуючись довідкою, підберіть до українських слів синоніми, запозичені з інших мов, запишіть їх у клітинки.

з латинської

недолік

д									
р									
п									
п									
і									

розслаблення

додати

особа

перевіряючий

з німецької

воїн

с							
ш							
м							
к							
ю							

атака

мірило

руйнація

правознавець

з грецької

передбачення

п									
п									
п									
о									
м									

учитель

нахлібник

змагання

чарівник

з англійської

бандит

г							
с							
с							
н							
с							

зупинись

початок

безглуздя

обслуговування